

Høringssvar – ny Gjødsebrukforskrift

Bakgrunn

Landbruk og matdepartementet sendte 20. mars 2024 forslag til ny gjødsebrukforskrift på høring.

Landbruksforvaltningen i Numedal er et felles kontor for alle kommunale landbruksfunksjoner i Nore og Uvdal, Rollag og Flesberg. Høringssvaret er utarbeidet av landbruksforvaltningen og behandlet politisk av Nore og Uvdal og Rollag kommuner, vedtakene ligger vedlagt.

Merknad til høringen:

Generelt

Rollag og Nore og Uvdal kommuner mener at den nye forskriften gir for store endringer og innstramninger i forhold til gjeldene forskrift. Innstramningene vil ikke medføre til mindre forurensning når blant annet forskriftens avstandskrav til vann, vassdrag og flomfare er upresise og krav til gjødsemengder ikke står i forhold til tillatte nitrogen mengder. Ny forskrift gir blant annet økt byråkratisering og vanskeliggjør gårdbrukerens disponering av husdyrgjødsla på en hensiktsmessig og bærekraftig måte. Det er foreslått like bestemmelser for bruk av husdyrgjødse i et land med ulike vekstforhold. Dette vanskeliggjør muligheten for å imøtekomme nye regler. Forskriftens intensjon om sikring av norsk matsikkerhet styrkes ikke ved denne forskriften snarere tvert imot.

En av hovedoppgavene i norsk landbrukspolitikk er å ivareta norsk matproduksjon og å øke matsikkerheten og selvforsyningsgraden i Norge. Dette som et ledd i landets forsvar. Matsikkerhet dreier seg om at alle skal ha tilgang til nok og trygg mat i krisetider.

Det er viktig at gjødsebrukforskriften ikke blir så streng at den går på bekostning av matsikkerheten og ivaretagelse av Norsk matproduksjon.

Vi (Nore og Uvdal og Rollag kommuner) er bekymret for at innstramningene foreslått i gjødsebrukforskriften vil kunne medføre at flere gårdsbruk legger ned driften. Noe som vil svekke matsikkerheten og selvforsyningsgraden til Norge.

Kommentar til endringene for hver paragraf

§ 8. Lagring og plassering av tørr organisk gjødse direkte på bakken.

2 ledd: Gjødse som er lagret forsvarlig ute bør kunne ligge lenger enn 3 år. Lagringstiden på 3 år er for kort. Den bør minimum vare i tilsvarende periode det er naturlig med vektskifte/fornyning av eng (inntil 6 år).

4. ledd: Dette leddet er unødvendig strengt. Ligger gjødsla forsvarlig lagret bør den ikke tidsbegrenses strengere.

§ 14. Krav til spredetidspunkt

Høstspredning med nedmolding/nedfelling i perioden etter 1. september er vanlig i vårt område og gir plantene et godt utgangspunkt for å møte kommende vår. I de senere år med lengre vekstsesong, tørkesommer eller flom og nedbørrik sensommer/høst har det vært utvidet spredefrist på eng uten nedmolding ved forskrift i både 2018 og 2023. Kommunene har og innvilget dispensasjoner for spredning på eng uten nedmolding/nedfelling i september, når vilkårene for dette har vært oppfylt.

Kravet om at det skal etableres plantevekst etter siste spredning er ikke rasjonelt driftsmessig. Ei heller endt spredetid innen 1. september. Redusert spredetidspunkt vil medføre årlige dispensasjoner fra de fleste gårdsbruk. Norge er et land med store forskjeller og med ulike vekstforhold. Forskriften tar ikke godt nok opp i seg disse forskjellene.

Vesentlig redusert spredetidspunkt om høsten har ingen praktisk og realistisk tilnærming. Dersom husdyrgjødsel spres på kornåker, må dette foregå etter at kornet er høstet. Gårdbrukeren har 18 timer på seg fra husdyrgjødsel er spredt til at høstkornet skal være sådd. Anbefalt såtidspunkt for høstkorn er i perioden 10-25. september.

I fjellbygdene med kort vekstsesong er man avhengig av å ha mulighet for spredning om høsten. Mens dyrene er på utmarksbeite, er man avhengig av å kunne få ut lagret gjødsel på gården. Når dyra er tatt hjem fra utmarksbeite/setra er man avhengig av å ha nok tid til å kunne få ut gjødsla på setra/dyrka mark i fjellet. Utsatt spredning av husdyrgjødsel i fjellet til neste vår, kan og påvirke tidspunkt for spredning og gi utsatt seterdrift påfølgende år. Dette er igjen ikke i tråd med kravene om 4-6 ukers seterdrift i Regionalt miljøprogram (RMP).

Med de nye foreslåtte tidspunktene må gjødsellagrene bygges større og medfører større kostnad for gårdbrukeren. Det er mye bedre at gjødsla kommer til anvendelse i produksjon av grovfor og korn, enn at det bygges store gjødsellager.

Gårdbrukeren ønsker ikke at gjødsla skal havne i vann og vassdrag, han ønsker å nyttiggjøre seg ressursene på gården. Det er god økonomi for gårdbrukeren, og bra for miljøet rundt gården.

Det bør settes en spredefrist som fungerer i praksis, fremfor en forskrift som vil medføre økt antall dispensasjoner jf. forslag til revidering av § 31. Spredning med nedmolding/nedfelling bør fortsatt kunne tillates frem til og med 1. november uten søknad/enkeltvedtak.

§ 19. Begrensning for nitrogen i sårbare områder

Det er ikke samsvar mellom tillatt mengde nitrogen og fosfor i husdyrgjødselen. Forskriften legger opp til å tillate opp til 17 kg nitrogen/ år. Dette samsvarer ikke med tillatt mengde fosfor (2,8- 2,3 kg/P/ år).

Økologisk landbruk er avhengig av å bruke husdyrgjødsel, i tillegg til f.eks. grønnngjødsling. Vi kan ikke se at økologisk landbruk er tilstrekkelig hensyntatt i forslaget til ny forskrift. Økt bruk av grønnngjødsling vil redusere avlingsnivået og produksjon av økologiske råvarer.

§ 20. Begrensninger for tilførsel av fosfor på jordbruksareal

Dagens krav til fosfor er 4 kg/ daa/ år (Eksemplet det vises til gjelder for storfe). En faggruppe satt ned for å se på mulig fosforreduksjon i landbruket i forkant av ny gjødselbrukforskrift konkluderte med at en kunne redusere mengden fosfor til 3,0.

Dette gjennom blant annet å redusere fosformengden i kraftforet. Da ville en fått en marginal økning av antall daa spredeareal per ku (4,5 daa).

I forskriften er ikke anbefalingene fra faggruppa hensyntatt. Ny forskrift legger opp til en reduksjon i mengde fosfor som vil medføre et spredeareal på 5,55 daa per ku/ år. Dette er en økning på 39 %, en økning som vil få svært store konsekvenser for gårdsbrukene. I verste fall vil flere måtte legge ned.

Forskriften åpner for at en alternativt skal kunne velge en slags 1-1 løsning, altså for hver kg-fosfor som tilføres jorden må en kunne dokumentere at en tar opp igjen denne fosforen i avlingen. Dette medfører enda større krav til dokumentasjon, som igjen er økte kostnader for gårdbrukeren.

Vesentlig reduksjon i fosformengden vil kunne redusere avlingsstørrelsen og produksjonspotensialet for et gårdsbruk. Dette er med på å redusere matsikkerheten og svekke selvforsyningsgraden. Reduksjonen medfører også at en ikke kan ha gjenlegg samme året, noe som også reduserer avlingspotensialet.

Mindre mengder tillatt bruk av husdyrgjødsel pr dekar gir økte kostnader og mindre avling. Det vil si at arealbehovet per gårdsbruk øker vesentlig.

§ 26. Krav til gjødslingsplan

Det bør åpnes for muligheten til å søke om flerårig gjødselplan. Dette spesielt for bruk som har mindre produksjoner.

Forslag til tillegg ledd 1.:

Krav til flerårig – 5 års gjødslingsplan kan gis ved søknad til ensidig gras- eller kornproduksjon hvor mengde produsert husdyrgjødsel pr år er under 75 kg P.

§ 27. Krav til journal med dokumentasjon på mottak, bortskaffelse og bruk av gjødsel

KSL i landbruket er et nyttig verktøy som gårdbrukerne må bruke for å rapportere inn forholdene på eget gårdsbruk hvert år. KSL systemet innehar også et tilsynsorgan som fører kontroll med gårdsbrukene. Det er ytterligere byråkratisering å kreve at gårdbrukerne skal rapportere til enda flere register.

1 og 2. ledd: Dette leddet medfører at gårdbruker som tar imot husdyrgjødsel fra et annet gårdsbruk må ta analyser av gjødsla for å kunne dokumentere innholdet av fosfor. Dette skaper ytterligere byråkratisering, økte kostnader og er etter vårt syn en unødvendig dokumentasjon. Konsekvensen blir at man ikke kan ta imot gjødsel fra andre gårdsbruk, som igjen medfører dårligere ressursutnyttelse og nedleggelse av mindre bruk.

Mengde og type gjødsel føres i gjødselplan for foretaket, som mottar gjødsel.

3.ledd – Står det at alle som bruker gjødsel skal føre journal over mengde, type og tidspunkt. Vil det si at hageeiere må føre journal over sitt gjødselbruk? Hvem skal kontrollere dette?

Forskriftens paragraf mistenkeliggjør gårdbrukeren og skaper unødig dobbeltarbeid.

Det bør heller investeres i informasjon om nytteverdien ved bruk av husdyrgjødsel og ha tydeligere avstandsregler til bruk av husdyrgjødsel og grenser for foringsplasser ved utegangere nære vassdrag.

§ 29. Uttak og analyse av jordprøver

Foruten punktet om at det skal tas jordprøver og at de skal analyseres i et laboratorium, er vi sterkt uenig i ordlyden i denne paragrafen.

2.ledd- krever at jordprøver skal utføres av en uavhengig konsulent.

Bestemmelsen gir et signal om mistillit til gårdbrukerens kompetanse og hans intensjon med jordprøvene. Gårdbrukeren kjenner jorda og sine skifter best og kan utføre jordprøveuttak på den mest hensiktsmessige måten. En uavhengig konsulent blir ytterligere en unødvendig kostnad for gårdbrukeren å bære. Det er ikke nødvendig med koordinatfesting av prøvepunktene.

Jordprøver tas i dag med mange stikk for å gi et representativt bilde av jordet. Dette er en unødvendig bestemmelse og unødvendig kontroll av gårdbrukerens arbeid.

3.ledd: Innrapportering av jordprøver digitalt til offentlig register hvert 4 år er unødvendig.

Jordprøveuttak bør i det minste samsvare med normalt vekstskifte fra 5-8 år som tidligere. Dersom en kalker skiftene vil en ikke se resultatet av dette før det har gått 5 år, ref. uttalelse fra Norsk Landbruksrådgivning.

§ 30. Tilsyn og enkeltvedtak

Forslag til revidert forskrift gir merarbeid for kommunene, som allerede har knapt med ressurser. Dersom det skal pålegges ytterligere oppgaver ved lov, må det følge midler til å utvide kapasiteten på landbrukskontoret i den enkelte kommune.

§ 31. Myndighet til å gi forskrift og fatte enkeltvedtak

b) Kommunen bør fortsatt ha tilgangen til å gi forskrift eller fatte enkeltvedtak som i gjeldende forskrift §§ 23, 3.ledd og 31, 3.ledd, da det er de som kjenner de lokale forholdene best.

Denne paragrafen fører til ytterligere byråkratiske oppgaver for Statsforvalter. Denne paragrafen hjelper ikke gårdbrukeren i å utføre en samfunnsviktig oppgave. Det er kommunen som har forutsetning for å kunne si noe om de lokale og faktiske forhold, ikke en Statsforvalter, som sitter langt unna.

Spredning med nedmolding/nedfelling bør fortsatt kunne tillates uten søknad frem til og med 1. november som i gjeldende forskrift, så lenge marken ikke er snødekt eller frossen.

Videre må det være anledning til å gi tillatelse til å innvilge dispensasjon for spredetidspunkt på eng uten nedmolding/nedfelling etter 1. september i områder der vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften mv, hvor årsaken til at vannforekomstene ikke oppfyller målene i vannforskriften alene er regulerte vassdrag/hydrologisk påvirkning. I Numedal er det flere sterkt modifiserte vannforekomster som ikke vil oppnå målene i vannforskriften som følge av påvirkningene fra vassdragsregulering, hvor diffus forurensing/avrenning fra landbruk ikke er en kjent påvirkningsfaktor.